Delo

Država: Slovenija

Stran: 12

Površina: 968 cm^2

21.05.2025
Sreda

1 / 3

Prišel sem na Kras in ozdravel

Slovenska Istra in Kras *V posodobljenem vodniku je 45 izletov*

Svet, ki ga ni mogoče omejiti na doživljanje narave

Slovenska Istra resda nima mogočnih gora, še hribov, ki bi lahko s ponosom nosili to ime, je le za vzorec, ima pa zato vse polno majhnih vrhov in gričev, kjer se popotnik počuti dobro in kjer najde svoj mir. S temi besedami Milan Vinčec, avtor najnovejšega vodnika *Slovenska Istra in Kras*, kar sam odgovarja na pomislek, da svet, od koder praviloma zremo proti morju, ni posebej zanimiv za hribolazca. Ta stereotip je Vinčec, režiser, fotograf in avtor več vodnikov, razbijal prav v visokogorju. Prvi vodnik iz leta 2016 je namreč večinoma spisal, ko je bil oskrbnik koče na Kamniškem sedlu.

SIMONA BANDUR

Posodobljena in razširjena izdaja vodnika *Slovenska Istra in Kras* zdaj dopolnjuje prvotnega, ki je prav tako izšel pri Planinski založbi. Vsebuje 45 izletov, 14 več kot v prejšnji različici, opremljenih tako z osnovnimi informacijami kot tudi s kulturnimi in zgodovinskimi zanimivostmi ter slikovitimi avtorjevimi opisi.

Kaj se je v teh letih spremenilo, da je začutil, da je treba vodnik, ki ga je uredil Gorazd Gorišek, po slabem desetletju prenoviti, smo vprašali avtorja Milana Vinčeca. Kot odgovarja, je bila že prva izdaja nuja, saj je bila še zadnje manjkajoče poglavje med pohodnimi vodniki, vodnik po južni Primorski. »Od takrat je bilo kar nekaj na novo začrtanih pohodnih poti, stare so bile morda spremenjene, ne nazadnje je napredovala tehnologija. Zato se je pokazala potreba po izdaji novega vodnika, katerega del bi bili tudi zemljevidi in številni drugi podatki, prilagojeni današnjemu času, seveda vse kot dodatna pomoč pri pohodništvu.«

Buči, morje adrijansko

Med najzanimivejšimi novostmi so pohodne poti na meji s sosednjo Italijo in v zamejstvu, ki bodo, kot pravi sogovornik, zanimive ne le za ljubitelje narave in lepih razgledov, ampak predvsem za ljubitelje slovenske zgodovine, saj jo bodo z obiskom teh krajev verjetno znova ali na novo odkrili.

»Danes se morda to vse preveč pozablja, a ko govorimo o slovenskem morju skozi zgodovino, mislimo na morje med Trstom, natančneje Barkovljami, in izlivom reke Timav v morje. Slovensko prebivalstvo je namreč že v 6. stoletju naselilo planoto s Kraškega roba, kjer se prevesi v globino proti morju. Po strmini so speljali poti do obale in živeli od darov morja.« O »slovenskem morju« navsezadnje pišejo slovenski pisatelji in ga opevajo pesniki; Prešernova lepa Vida je plenice prala pod Devinskimi stenami, iz pristanišča ob ustju reke Timave pa je odplula v širni svet. Gregorčič je navdih iskal na strmih bregovih: »Na bregu stojim in v morje strmim, pod mano srdito valovanje rohni ob kamnito bregovje. Skratka *Buči, morje adrijansko, nekdaj bilo si slovansko* je preprosto del tega sveta,« pojasnjuje avtor vodnika *Slovenska Istra in Kras*.

Opise izletov po tem svetu prepleta tako z lokalnimi kulturnimi, etnografskimi in arhitekturnimi značilnostmi kot z opisi favne in flore ter tamkajšnjega življa. Pohodništva v tem delu Slovenije ni mogoče omejiti na doživljanje narave, pojasnjuje: »Pred popotnikom se namreč odpira raznoliki svet, ki so ga skozi stoletja v sožitju z naravo ustvarjale in spreminjale delavne roke prebivalcev teh krajev. V nasprotju z gorskim svetom, kjer v osamljeni hoji premagujemo strmine in kjer je za dosego cilja nujna dobra telesna pripravljenost, na Krasu in v Istri sam vrh ni vedno cilj, ampak je cilj že samo potovanje.«

Kjer je Kras najbolj kraški

Milan Vinčec na to potovanje vzame tudi vrsto slovenskih pesnikov in pisateljev z njihovimi opisi, često globoko zarezanimi v kolektivni spomin. *Bori dehtijo, bori dehtijo, / njih vonj je zdrav in močan / in kdor se vrne iz njih samote, / ta ni več bolan.* Tako piše Srečko Kosovel v *Pesmi s Krasa*; prav v tej pokrajini je, kot izvemo v opisu izleta na dobrih 600 metrov visok Stari tabor, »kjer je Kras najbolj kraški«, znameniti slovenski pesnik prepoznal vrsto dobrobiti, ki blagodejno vplivajo na zdravje: »Prišel sem na Kras in ozdravel. Prepihan, suh in zdrav zrak, jasnina čistega neba, vonji smolnatih borovcev – človek zadiha s polnimi pljuči.«

Prav zaradi prepletenosti in sožitja človeka z naravo se je sama od sebe pokazala nuja, da doda opisom poetično noto, pojasni Milan Vinčec. »To so največkrat odlomki poezije ali kratki zapisi lokalnih pesnikov in pisateljev, ki so živeli in ustvarjali v tem okolju. Doživljali so svet, naravo in težko življenje prebivalcev teh krajev skozi stoletja: Marjan Tomšič s pripovedmi o šavrinkah, ki so se s cekarjem, polnim lokalnih proizvodov, vsak dan peš podajale na tržnico v Trst, Alojz Kocjančič, ki nam s svojo intimno poezijo pomaga, da Istro bolje razumemo in se vanjo celo zaljubimo, Srečko Kosovel, ki nam približa surovo, a 'zdravilno' kraško zemljo, temne bore in kraškega človeka, ki je v preteklosti prekladal kamenje, da je tako ustvaril rodovitne zaplate zemlje.«

Primeren pesniški uvod je, kot dodaja, zahteval tudi opis strme poti, ki je vodila s Krasa do morja in po kateri so se tisočletja podajali nabrežinski in kriški ribiči. Podobno je bilo pri opisovanju Riklijeve poti nad Sesljanskim zalivom, ki ni navdušila le njega, temveč številne slovenske pesnike in pisatelje od Prešerna, Aškerca do Gregorčiča, Gradnika in drugih ...

Primorske gore

Najvišji vrhovi v tem vodniku komajda pogledajo čez tisoč metrov, kar bi kleni planinski narod le stežka uvrstil med hribovske izzive, a prav to je stereotip, ki ga avtor poskuša ovreči. S takšnim zmotnim razmišljanjem sta se, kot pove, s kolegom srečevala že takrat, ko sta delala kot oskrbnika doma na Zelenici in še prej koče na Kamniškem sedlu. »Zlasti v prvem obdobju oskrbništva sva slišala opazke, češ, kako lahko Primorci vodijo planinsko kočo v visokogorju. Kmalu se je predsodek razblinil. V nadaljevanju sem kar tri leta delal kot oskrbnik na Zelenici, kolega na Kamniškem sedlu pa 12 let.« Prav med tistimi vršaci je bil večinoma napisan prvi vodnik o slovenski Istri in Krasu.

Čas je tisti, ki je potreben, da pade stereotip, da sta tudi Istra in Kras primerna cilja za hribolubce: »Prijazno podnebje, mile zime, barve in vonji radodarne narave, nepozabni razgledi, osupljivi sončni zahodi; to so dejanja in trenutki, ki pohodnika ujamejo in začarajo, da se sčasoma vedno znova vrača na Kras in v Istro,« pravi Vinčec,

Objave so namenjene interni uporabi v skladu z odločbami ZASP in se brez soglasja imetnika pravic ne smejo prosto razmnoževati in distribuirati!

ki se je prav te dni vrnil s potovanja po znani Jakobovi poti, kamor se redno vrača in je bila tudi vir še enega njegovega znanega vodnika, *Camino s kolesom*.

Ta je sicer le zadnji v nizu knjig, vodnikov in filmov s to tematiko. Že leta 1995 je pripravil dokumentarni film *Po poti svetega Jakoba*, prvotno v francoskem jeziku in za francoski trg, pozneje tudi v slovenskem jeziku. Leta 2007 je filmu dodal knjigo *Romanje v Kompostelo nekoč in danes* s priloženim filmom, kasneje še dopolnjene ali nove vodnike in filmsko gradivo na to temo.

Zaradi velikega povpraševanja je že pred časom svoje vodnike »udejanjil v praksi« in začel voditi manjše kolesarske skupine v Italijo na Camino Assisi in v Španijo Po poti sv. Jakoba. Predvsem za tiste, ki so v preteklosti že opravili *Camino s kolesom*, pripravlja še eno »pot«, tokrat po Apuliji na jugu Italije. »Obiskali bomo zgodovinske kraje: Bari, Trani, Alberobello, predvsem pa Matero, ki je bila v preteklosti zaradi svoje slikovitosti prizorišče številnih filmskih produkcij od Gibsonovega *Pasijona* do *Jamesa Bonda*,« napove sogovornik. Prav zaradi teh poti mu pogosto zmanjka časa za »skromne griče«, z vrhov katerih je tolikokrat zrl v daljavo, a je prepričan, da se bodo s stranskega tira kmalu spet premaknili na glavnega.

Tri točke za seznanjanje s slovensko Istro in Krasom

1. Pot na Pomjan, ki je bila začrtana z željo, da bi raznolikost pokrajine približala tistim, ki ne zmorejo večjih naporov. Že pot, večinoma skozi gozd, je doživetje, prijeten je tudi obisk strnjene vasice Pomjan, od koder se razprostirajo razgledi na Koper in svet slovenske Istre.
2. Pohod na Stari tabor, ki je prava raziskovalna učna pot z bogatim rastlinskim in živalskim habitatom in raznolikimi kraškimi posebnostmi.
3. Ribiška pot čez mejo, kjer med hojo od Nabrežine do morja podoživimo težko življenje slovenskih ribičev, ki so v preteklosti iz dneva v dan premagovali strme stopnice.
Priporoča: Milan Vinčec

V nasprotju z gorskim svetom, kjer v osamljeni hoji premagujemo strmine in kjer je za dosego cilja nujna dobra telesna pripravljenost, na Krasu in v Istri sam vrh ni vedno cilj, ampak je cilj že samo potovanje.

Milan Vinčec

Objave so namenjene interni uporabi v skladu z odločbami ZASP in se brez soglasja imetnika pravic ne smejo prosto razmnoževati in distribuirati!

Pomjan, najviše ležeča vas v slovenski Istri FOTO MAVRIC PIVK

Razgled s Socerba, ene od zadnjih točk Slovenske planinske poti
FOTO MANCA OGRIN

Milan Vinčec se je po študiju v Bologni sprva ukvarjal s filmom. Med drugim je izdelal serijo dokumentarnih filmov *Lepote Slovenije*. S prihodom digitalne tehnologije v fotografijo in film se je preusmeril v pisanje vodnikov.
FOTO STANKA VINČEC

Objave so namenjene interni uporabi v skladu z odločbami ZASP in se brez soglasja imetnika pravic ne smejo prosto razmnoževati in distribuirati!